

că omul poate transmite cunoștințe unul altuia, căci aceasta are un aspect social mult mai larg: ne ajută să înțelegem cât de specială este ființa umană!

S.C.: *Va schimba în vreun mod acest PREMIU NOBEL viața Dvs.?*

M.R.: A făcut-o deja! Sigur că un premiu ca acesta îți schimbă viața. Toată lumea vrea să-ți aibe autograful, să stea de vorbă cu tine..., dar marea artă constă în a spune NU, cum spunea dr. Gilman, de a spune, "imi pare rău, eu nu cunosc această problemă". Viața mi-a fost desigur schimbată.

S.C.: *Noi sîntem mamă și fică și sîntem românce. Aș vrea să vă întreb, ce știți despre România?*

M.R.: Eu am prieteni care vin din România și prin aceștia am o serie de cunoștințe despre țara Dvs.. N-am vizitat niciodată România, dar știu de la prietenii mei că este o țară foarte frumoasă!

*

Prof. Alfred G Gilman este născut în 1941 la New Haven, Connecticut, USA. Este Președintele Department of Pharmacology, University of Texas Southwestern - Medical Center din Dallas, unde și lucrează. A.G.Gilman a obținut multe distincții, printre care The Gairdner Foundation International Award 1984, Albert Lasker Basic Medical Research Award 1989. Este membru al National Academy of Sciences și al American Academy of Arts and Sciences. Soția sa este profesoară pentru copiii orbi. Are 3 copii, 2 fete și un băiat.

S.C.: *Stimate Prof. Gilman, vi s-a decernat Premiul Nobel pentru descoperirea "proteinelor-G" și rolul acestora în transmiterea semnalelor în celule. Vă rog să explicați pentru oamenii obișnuiți ce înseamnă de fapt aceasta?*

A.G.G.: Ar trebui să se știe că toate celulele comunică între ele. Un mecanism "multicelular" nu poate să funcționeze, dacă celulele nu știu ce fac celelalte celule. Dacă creierul are nevoie de mai mult "combustibil", ficatul trebuie să știe aceasta, ca să transforme glucogenul în glucoză și să întrețină creierul cu zahăr. Dacă vrei să alergi trebuie ca inima să știe, să bată mai intens și mai puternic. Fiecare celulă trebuie să știe ce se petrece în organism. Unele celule trebuie să știe că aparțin părții drepte și altele celei stîngi. Un organism funcționează deosebit de complicat și de aceea trebuie să existe o comunicare excepțională de la și spre celule. De aceea celulele trebuie să aibe un mod de a primi și de a transmite comunicările. Comunicările făcute de aceste "proteine-G" sînt o parte deosebit de importantă dintr-un sistem pe care celulele l-a dezvoltat pentru ca să poată primi aceste semnale într-un mod adecvat.

S.C.: *În ce mod ajută descoperirea Dvs. pe omul obișnuit?*

A.G.G.: Există foarte multe boli care sînt cauzate de funcționarea defectuasă a "proteinelor-G". Holera este cel mai bun exemplu în acest sens, sau, ca un alt exemplu, anumite tipuri de cancer.

Dar eu consider că cele mai bune rezultate le vom avea atunci cînd vom ști cum funcționează aceste "TRANSDUCER", cînd vom ști ce destinație are fiecare "TRANSDUCER", căci aceasta ar fi un mare avantaj pentru industria de medicamente. Cînd vom ști aceasta vom putea descoperi un medicament care să influențeze un "receptor specific", 146, să zicem, din 1000 de receptori diferiți. Cunoștințele despre acești "TRANSDUCER" ne vor ajuta în viitor să producem medicamente specifice, care, în plus, să nu creeze efecte secundare.

A-M.C.: *Se știe astăzi dacă aceste proteine sînt diferite în diferite țesuturi?*

A.G.G.: Aceste "proteine-G" se exprimă diferit în diferite celule. Ele se pot împărți în 4 familii: unele se exprimă general, iar altele foarte specific. De

ce? Nu știm astăzi exact. Există o proteină "Go", aproape numai în creier. Unul din rolurile acesteia este de a inhiba canalele de calcium. În mod sigur are și alte roluri, care încă nu se cunosc. Alte "proteine-G", "răspund" de gust, altele de văz, (exprimat mai simplu), etc. Ceea ce pot să spun ca regulă generală este că aceste "proteine-G" se exprimă în celulă. Ele sînt receptorii care se "exprimă" foarte specific.

A-M.C.: *Continuați cercetarea funcțiilor acestor proteine?*

A.G.G.: Da, foarte intens!

S.C.: *Sînteți foarte tînăr pentru un Premiat Nobel. Cum va influența cariera Dvs. această distincție?*

A.G.G.: Printre cei de anul acesta sînt într-adevăr cel mai tînăr, dar, de-a lungul anilor, sînt de vîrstă medie.

Eu vreau ca scopul vieții mele să fie cît se poate de puțin influențat de alții. Eu sînt fericit să pot să mă ocup de cercetare și doresc să continui cu aceasta. Această distincție ar trebui de fapt să mă ajute să fac și mai multă cercetare. Poate să atragă mai multe persoane care să vină să lucreze în laboratorul meu și să ne ajute să continuăm cercetarea. Poate ajută și la o mai bună finanțare. Dar ceea ce nu vreau să fac este să răspund la toate invitațiile pe care le-am primit în ultimile 2 luni, de a ține conferințe tot timpul, pentru că dacă aș face-o, n-aș mai fi acasă niciodată. Eu vreau să mă ocup de cercetare.

S.C.: *Și o ultimă întrebare. Sîntem românce și am vrea să vă întrebăm ce știți despre România?*

A.G.G.: Nu suficient de mult!

PREMIUL NOBEL PENTRU LITERATURĂ

a fost acordat scriitorului japonez Kenzaburo Oe "care cu forță poetică a creat o lume imaginară, în care viața și mitul s-au îmbinat într-o zguduitoare imagine a situației omului de astăzi".

KENZABURO OE

Kenzaburo Oe este născut în 1935 în satul Ose, pe insula Shikoku. A studiat la Universitatea din Tokyo, și s-a specializat în literatura franceză, lundu-și licența în litere cu o lucrare despre Sartre în 1958. În același an a e distins cu prestigiosul premiu AKUTAGAWA.

D-ul Oe este un erudit. L-a citit în original pe Dante, Konfucius, Rabelais, Balzac, Sartre. E un bun cunoscător al lui Tolstoi, Dostoievski, Selma Lagerlöf, Yeats, Poe, Twain, etc. Acum pregătește un studiu mai amplu despre Spinoza. În 1996 este invitat în Statele Unite să țină prelegeri la diferite Universități. A călătorit în China și Europa. Printre cele mai cunoscute opere literare se numără "The Silent Cray", " M/T", " A personal matter", etc. E interesat de antropologie și botanică; știe numele celor mai mulți pomi în latină, japoneză și

engleză. D-ul Oe se consideră un diletant în sensul aristotelic.

D-ul Oe este căsătorit; are 2 băieți și o fată. Băiatul cel mai mare, Hikari (care înseamnă lumină), s-a născut cu un handicap de înțelegere. Astăzi Hikari este un compozitor plin de succes.

D-ul Oe a fost deosebit de asaltat de presă. Un interviu cu Domnia Sa părea ceva de negîndit. Am insistat și d-ul Oe a avut amabilitatea să-mi acorde interviul solicitat.

S.C.: *Stimate domn Oe, sînteți descendent al unei distinse familii de samurai, ceea ce înseamnă că aveți o educație tradițională japoneză.*

Ați studiat însă literatura și filozofia franceză și europeană, i-ați citit pe cei mai importanți scriitori ai literaturii europene. Cum a influențat această combinație de tradiție japoneză și cultură europeană creația Dvs.?

K.O.: Aș dori mai întîi să precizez că nu mă trag dintr-o "distinsă familie de samurai" așa cum s-a spus în presă, ci numai dintr-o familie de samurai obișnuiți. Să nu se uite că 30% din populația Japoniei se trage din familia de samurai.

Într-adevăr, eu sînt adînc influențat de literatura, de cultura europeană, mai ales prin pregătirea mea, căci eu am studiat literatura clasică franceză temeinic și mi-am luat licența cu o lucrare despre Sartre. Eu sînt, și mă simt, în mod deosebit, influențat și atras de cultura europeană. Abia după vîrsta de 30 de ani am redescoperit literatura, cultura japoneză, tocmai datorită culturii europene. Eu consider că menirea mea este aceea de a reclădi cultura japoneză, bazată pe mesajul culturii europene.

S.C.: *În opera Dvs. un loc deosebit îl ocupă relația tată/fiu și poate este de înțeles. Care este însă relația tată/fiică și cum vedeți poziția femeii japoneze astăzi?*

K.O.: Fiica mea, care lucrează la biblioteca Universității din Tokyo este o persoană deosebit de independentă. Ea călătorește cu noi pentru prima dată acum. Ea este cel mai acerb critic al meu și ieri mi-a criticat prelegerea pe care am ținut-o la Academia Suedeză. Azi după amiază va trebui să stau mai mult de vorbă cu ea pentru a ne explica punctele de vedere. În ceea ce privește poziția femeii japoneze astăzi în societate, vreau să spun că femeile japoneze sînt din ce în ce mai independente.

S.C.: *Tradiția japoneză cere ca un scriitor japonez să participe la concursurile anuale de WAKA. Scriți și participați la aceste concursuri?*

K.O. Este adevărat că WAKA este deosebit de importantă pentru cultura japoneză, dar aceasta cere o anumită predispoziție pe care eu nu o am. Eu citesc WAKA, dar nu scriu.

S.C.: *Înțeleg că sînteți presat de timp și de zăriștii care așteaptă nerăbdători să poată vorbi cîteva minute cu Dvs., dar îndrăznesc totuși să vă pun o întrebare importantă pentru cititorii mei români, căci eu sînt româncă: Ce știți despre România și despre scriitorii români?*

K.O.: România? România înseamnă deosebit de mult pentru mine, pentru că Mircea Eliade este român. El e un gînditor deosebit de profund și deosebit de important pentru mine personal, pentru viața mea. El mi-a arătat un alt sens al vieții! O pagină din JURNALUL lui Mircea Eliade avea să-mi schimbe sensul vieții pentru totdeauna. În JURNALUL său Mircea Eliade spune că epifania există. El vorbește și despre imposibilitatea de a se distinge tot ce este omenească în ființa umană. Într-o zi, aflîndu-mă la spital cu fiul meu cel bolnav, care stătea întins în pat, fără a da un semn de înțelegere, deodată am descoperit în ochii acestui copilăș o licărire de înțelegere, de bucurie. Și atunci am avut epifania despre care vorbea Mircea Eliade. Atunci am înțeles că Mircea Eliade avea dreptate, că există "epifanie", și că omul într-adevăr nu poate fi

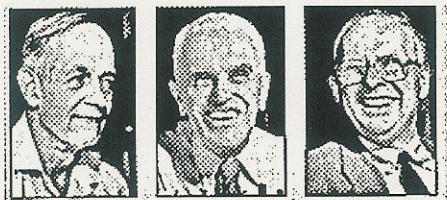

distrus complet. Aceasta a fost pentru mine REVELAȚIA, EPIFANIA de care vorbea Mircea Eliade și am înțeles, că menirea mea este cea de a-mi consacra viața fiului meu. Îi sînt adînc recunoscător lui Mircea Eliade și prin el, României. Aș vrea să vă mai spun că l-am citit și pe Eugen Ionescu și m-am delectat cu interpretările lui Dinu Lipatti și cu compozițiile lui Enescu.

* *Surpriza mi-a fost atît de mare încît n-am mai știut ce să spun. D-ul Oe ar mai fi dorit să vorbească despre Mircea Eliade, Ionescu, Enescu, Lipatti, dar timpul care-mi fusese acordat trecuse de mult și nerăbdătorii ziariști, care așteptau la rînd, ne-au întrerupt. Aveam cu mine un CD cu muzică de George Enescu și o lucrare a lui Mircea Eliade pe care să i le dăruiesc, oricum, d-ului Oe, în ideea de a-l apropia de cultura română. Bucuria a fost deosebită și din partea mea și a d-ului Kenzaburo Oe. Fără să știu îi dăruicam o lucrare a unui scriitor deosebit de important pentru mersul vieții lui și muzica unui compozitor îndrăgît.*

PREMIUL NOBEL PENTRU ECONOMIE

a fost decernat Dr. John F. Nash, Jr., Prof. John C. Harsanyi și Dr. Reinhard Selten pentru "analiza echilibrului în teoria jocurilor ne-cooperative".

J.F.Nash, Jr. J.C.Harsanyi R.Selten

J.F. Nash, Jr. este născut în Bluefield, West Virginia în 1928. A studiat la Carnegie Institute of Technology din Pittsburgh, dar s-a mutat la Princeton University în 1948, unde obține în 1950 titlul de doctor în matematică. După contribuția sa la "teoria jocurilor" a făcut o serie de lucrări pur matematice. Soția sa, Alicia, este programator de calculatoare.

S.C.: *Ați putea explica mai simplu în ce constă teoria Dvs.?*

J.F.N.: N-am cum să explic simplu această teorie. Este vorba de noțiuni matematice, pe care nu le pot explica altfel. Este vorba de o distincție între "teoria jocurilor cooperative" și "teoria jocurilor ne-cooperative" prin introducerea noțiunii de "echilibru" care se folosește pentru a prevedea rezultatul "interacțiunii strategice".

S.C.: *România este într-o perioadă de trecere de la economia planificată la cea de piață. Trecere este dificilă și înceată. Știu că sînteți matematician, dar ați fost angajat în probleme de economie. Ați putea să-mi spuneți, ce credeți Dvs. că ar trebui să se facă în România pentru grăbirea acestei treceri?*

J.F.N.: Este desigur o problemă mai mult politică. Dar în engleză există un proverb: "dacă într-adevăr vrei să faci ceva, găsești modalitățile necesare!"

A-M.C.: *Dumneavoastră jucați vreun "joc strategic"?*

J.F.N.: Fiul meu a fost foarte interesat de șah, eu însă am încercat puțin golf. Cel mai mult îmi place însă să am ca partener un computer, dar acesta este prost la golf, însă la șah, este chiar mai bun decît campionul mondial!

A-M.C.: *Dacă joci vreun joc, cum ar fi șah sau*

pocher, ajută aceasta la înțelegerea teoriei Dvs.?

J.F.N.: Cea ce înțeleg este că trebuie să ai o strategie, dar detaliile "teoriei jocurilor" aplicate la șah, ar fi atît de complicate, încît nu ți le-ai putea aminti.

De fapt teoria spune că șahul este un joc în care "piesele albe" pot fi sigure că vor cîștiga, sau că vor obliga partenerul la remiză, sau chiar că partenerul are avantaj! Ceea ce "teoria jocului strategic" nu exclude! "Bunul simț" este acela care spune cînd piesele albe au avantaj!

S.C.: *Aș dori să vă întreb ce știți despre România și românii?*

J.F.N.: Știu despre Ceaușescu; știu că el și soția lui au fost omorîți și că au avut loc situații dramatice în România; și acum România trece printr-o perioadă de criză. Mai știu că limba este înrudită cu latina. Despre situația actuală nu știu prea mult.

*

John C.Harsanyi s-a născut în 1920, în Budapesta. A părăsit Ungaria după luarea puterii de către comuniști și s-a stabilit în USA. Își ia doctoratul la Stanford University, în 1959. Din 1964 este profesor la University of California, Berkeley. Este căsătorit. Soția se numește Anne. Fiul, Tom, a studiat Științe politice la Harvard University; e căsătorit cu Silvia Virginia Maricochi, care este profesoară și traducătoare. La festivitățile Nobel, prof. Harsanyi a fost însoțit și de o bună prietenă a familiei, prof. în Științe Juridice, Julia de Barragán.

S.C.: *Teoria Dvs. nu-i deloc ușoară. Ați putea s-o explicați mai simplu?*

J.C.H.: Dă-mi voie să încep prin a vă explica ce înseamnă această "teorie a jocului". "Teoria jocului" este un studiu al "interacțiunii strategice", asta înseamnă că te găsești într-o situație socială în care există și alți oameni și ceea ce trebuie să faci, chiar în acel moment, depinde de ce crezi că ceilalți oameni vor face. Pe de o parte pentru că există unul care va acționa, și pe de altă parte pentru că ceilalți vor reacționa la acțiunile acestuia. Asta ar fi, simplu, "interacțiunea strategică" - comportarea unuia TIP depinde foarte mult de ce se așteaptă ca ceilalți TIPI să facă. Evident că aceasta se petrece în orice situație socială. Dar economia clasică nu a ținut seamă de această problemă pentru că ea presupune că agenții economici care cumpără și vinde pe piață sînt oricum prea mici în relație cu piața. Asta înseamnă că de fapt, nimeni nu poate influența prețurile pe piață. De exemplu, piața de cereale în anumite țări este perfect competitivă, ceea ce înseamnă că fiecare țaran are o producție mică. Ce poate face un țaran în această situație? Dacă vinde la prețuri peste prețurile pieții riscă să nu vîndă nimic; dacă vinde sub prețul pieții, își vinde toată producția, ceea ce influențează o perioadă scurtă. Dar pentru că aceasta reprezintă un foarte mic procent din recolta totală nu are o mare importanță pentru piață. Ceea ce se întîmplă în mare este că poți vedea că prețul pieții hotărâște atît prețul de cumpărare cît și de vînzare și că acestea sînt deja stabilite. Ce trebuie atunci să faci este să-ți alegi singur investiția și producția. Aceasta este o simplă problemă matematică de "maximare". Deci, în aceste condiții speciale, se poate uita de fapt că teoretic este o problemă de "interacțiune strategică", pentru că aceasta nu schimbă în mare situația. Dar atunci cînd treci la economia modernă constai că aproape toate piețele sînt dominate de cîțiva cumpărători și vînzători. De exemplu, industria de automobile în USA a fost dominată de 3 întreprinderi americane. Acum poate există încă 3 japoneze, dar oricum, numărul este foarte mic. De aceea trebuie să fii foarte atent asupra mișcărilor adversarilor. În acest moment intri în problemele "jocului strategic". În multe țări muncitorii sînt organizați în sindicate mari și pot, de

aceea, influența salariile. Și din nou problema "jocului strategic"!

Există de asemenea și foarte mult amestec al statului. Guvernele impozează, subvenționează s.a.m.d., pentru a reglementa alți agenți economici. Toate acestea sînt efecte care fac ca piața să fie dependentă de acțiunea guvernului. Din nou: trebuie să intuiești ce va face guvernul și guvernul trebuie să intuiească, să gîcească ce reacție va avea acțiunea sa. Și din nou problema "strategiei jocului".

Munca mea se bazează pe de o parte pe reflecții asupra "jocului strategic", cum ar fi pocherul, bridge, șah, etc.. Aceasta este, bineînțeles, o explicație simplificată, prin aceea că comportarea agenților este subordonată anumitor reguli care, obișnuit, sînt scrise; o carte cu reguli, le studiezi, afli ce este permis și ce nu. Aceasta este o anumită situație! Dar există desigur jocuri care nu sînt acoperite de această paradigmă. Aceste jocuri se numesc "jocuri cu informații complete" pentru că informațiile care trebuie sînt regulile care sînt la îndemîna tuturor. În viața reală accesul la aceste informații este diferit. De exemplu, în competiția economică fiecare întreprindere își știe (dacă este cît de cît organizată) variabilele economice. Își cunoaște cheltuielile de producție, dar nu și pe ale concurenților. Această problemă am intuit-o cînd lucream pentru "BIROUL DE CONTROL AL ARMELOR" al USA. Prin anii '60 am fost angajat 8-10 persoane, care să facem propuneri, care să conducă la tratative de controlul armamentului între USA și Uniunea Sovietică. Atunci am realizat că modelul clasic nu era aplicabil aici, pentru că exista o deosebire în informații. Americanii știau foarte bine care era scopul lor politic, dar nu care era scopul Uniunii Sovietice. Nu se putea ști dacă US dorea o coexistență pașnică, sau dorea să cucerească lumea în 3 ani. Fiecare țară știa în principiu cite ceva despre capacitatea celeilalte din informații oficiale, spionaj, etc., dar nimeni nu știa ce are cealaltă parte ca nouă tehnologie. Amîndouă părțile începuseră cercetări intensive în dezvoltarea unui tip de avion și tun, dar detaliile nu erau încă clare. Americanii știau ce aveau pe masa de lucru, dar US nu putea avea toate aceste informații. Și atunci s-a căutat un "approach" care să ia în considerație faptul că există "jocuri" în care participanții dețin informații diferite. Atunci am înțeles că trebuie să fie UN MODEL. Și am făcut următorul raționament: americanii nu știu ce TIP sînt rușii; se poate presupune că există mai multe TIPURI de ruși: RUSUL 1 poate fi o persoană foarte pașnică, dar totuși nu știm dacă are o cantitate mare de armament sau nu; RUSUL 2 ar putea fi o persoană total diferită de RUSUL 1, RUSUL 3 diferit de ceilalți, etc., etc.. Problema fundamentală este în continuare că AMERICANII nu știu ce fel de TIP DE RUS se confruntă. Este RUSUL 1, 2, 3, 10? Aceiași problemă o au și rușii. Modelul de bază constă în aceea că fiecare jucător are mai multe TIPURI de oponenți. Problema este să găsești o formulă la care să poți aplica aritmetica. Pentru că este, bineînțeles, un principiu general în care nu cunoști toate datele, dar trebuie oricum să iei o decizie, încercînd să presupui probabilitățile pentru diferitele posibilități. Aceasta a fost teoria mea. Și ce am făcut eu? Am făcut următorul raționament: nu cunosc rezultatul, dar pot să prevăd probabilitățile. Aceasta este relativ simplu! Dar ce se întîmplă cînd sînt angajați mai mulți jucători? Am presupus că jocul se joacă în procesul istoric, care a produs cele două societăți diferite - cea americană și cea rusă. Am presupus că avem societatea 1 în USA și societatea 7 în US. Acesta este perechia care va juca împreună. Știi cine ești tu, dar nu partenerul. Prevezi toate probabilitățile pentru aceste perechi. Ai o "Double entry matrix" (o matrice cu două necunoscute), în care coloanele orizontale depind de, să zicem,